

UCHWAŁA NR XIII/126/20
RADY GMINY DZIADKOWICE

z dnia 21 grudnia 2020 r.

**w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie w Gminie Dziadkowice na lata 2021 – 2025**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713 i 1378) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218 i 956) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Dziadkowice na lata 2021-2025 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dziadkowice.

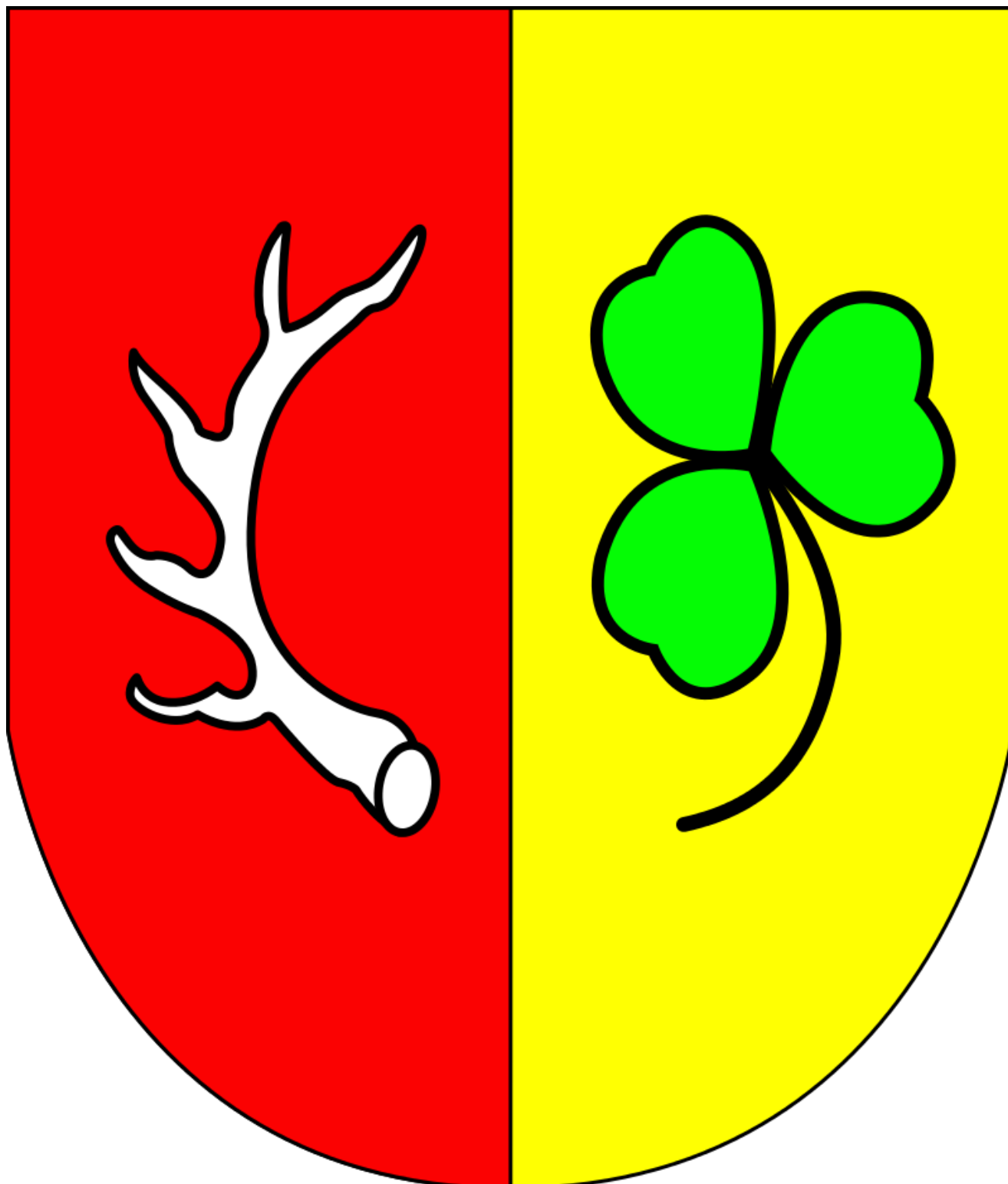
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Marek Brzeziński

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XIII/126/20
Rady Gminy Dziadkowice
z dnia 21 grudnia 2020 r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY
OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE DZIADKOWICE NA LATA 2021-2025**

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE - 3

1. DEFINICJA I ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ - 3
2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE - 3
3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU - 4
4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU - 7
5. ADRESACI PROGRAMU - 8

II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE - 8

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY - 9
2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIELE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH -12
- 2.1 PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE - 12
- 2.2 PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY - 18
3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓ W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE - 22
3. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY - 24
- 4.1 BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM - 24
- 4.2 BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM - 29
- 4.3 BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ - 32
5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM - 34
6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH - 35

III. PROJEKTOWANIE DZIAŁANIA PROGRAMOWE - 39

1. CELE GŁÓWNE PROGRAMU - 40
2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA - 41

IV. REALIZACJA PROGRAMU - 50

1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY - 50
2. MONITORING I EWALUACJA - 50
3. FINANSOWANIE - 51

SPIS TABEL I WYKRESÓW - 52

WPROWADZENIE

I.

1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych. Na potrzeby niniejszego Programu najbardziej odpowiednią definicją przemocy jest definicja zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.); Artykuł 2. pkt 2. tejże ustawy definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy: **fizyczną, psychiczną, seksualną i ekonomiczną**. Rozszerzenie tych pojęć przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy

rodzaje	formy
przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy itp.
przemoc psychiczna	wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb itp.
przemoc seksualna	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.
przemoc ekonomiczna	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.

Dane Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół **kobiety i dzieci, rzadko mężczyźni**. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są **osoby niepełnosprawne i ludzie starsi**. Najczęstszym objawem obserwowanym u osób doświadczających przemocy jest **wyuczona bezradność**. Jest ona poddaniem się, zaprzestaniem działania, co wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych.

Wyuczona bezradność prowadzi do wielu negatywnych skutków, które mogą przejawiać się w trzech sferach:

- **deficyty poznawcze**, które polegają na ogólnym przekonaniu, iż nie ma takich sytuacji, w których możliwa jest zmiana, że w konkretnej sytuacji nic nie można zrobić i nikt nie jest w stanie pomóc;
- **deficyty motywacyjne**, które polegają na tym, że osoba zachowuje się biernie, jest zrezygnowana, nie podejmuje żadnych działań, aby zmienić swoją sytuację;
- **deficyty emocjonalne**, które objawiają się stanami apatii, lęku, depresji, uczucia zmęczenia, niekompetencji i wrogości.

Ofiara przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość **potrzebuje pomocy innych**. Bez odpowiedniego wsparcia ofiara przemocy nigdy nie zdobędzie się sama na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec niej przemocy.

3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU

Statystyki policyjne, stanowiące dalece niewystarczające, ale nadal podstawowe źródło informacji o skali zjawiska przemocy w rodzinie ujawniają, że w 2019 r. liczba ofiar przemocy domowej kształtowała się na poziomie 88 032 osoby (w tym 65 195 to kobiety, 12 161 to dzieci i młodzież do 18 roku życia, a 10 676 to mężczyźni). Szczegółowe dane za rok 2019 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za rok 2019

liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty”	74 313 (w tym 61 076 wszczynających procedurę i 13 237 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury)
ogólna liczba ofiar przemocy	88 032
liczba ofiar – kobiet	65 195
liczba ofiar – mężczyzn	10 676
liczba ofiar – małoletnich	12 161
ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	74 910
liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	6 448
liczba podejrzewanych sprawców – mężczyzn	68 148
liczba podejrzewanych sprawców – nieletnich	314
ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	42 583
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – kobiety	2 126
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – mężczyźni	40 435
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – nieletni	22
liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	309

Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

Należy zaznaczyć, że w 2012 r. **zmienił się system rejestracji statystycznej w związku z przemocą domową**, stąd też prezentowane liczby dotyczą działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję i nie obejmują danych dotyczących działalności innych podmiotów upoważnionych do zwalczania przemocy domowej.

Pewne światło na kwestie zjawiska przemocy w rodzinie rzucają przeprowadzane co jakiś czas badania. Dwukrotnie, w 2007 i w 2010 r., wykonywał takie badania na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej TNS OBOP.

Najbardziej drastycznie przedstawiają się wyniki badania z września 2007 r. w kwestii występowania zjawiska przemocy w rodzinie według ofiar, sprawców i świadków. Otóż okazało się, że kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy od członka rodziny doświadczył więcej niż co trzeci Polak (36%). Co piąty Polak (20%) – wedle uzyskanych deklaracji – był sprawcą przemocy wobec członków swojego gospodarstwa domowego.

Sprawcy najczęściej przyznawali się do przemocy psychicznej (15%), znacznie rzadziej do fizycznej (9%), a bardzo rzadko do ekonomicznej (2%) i seksualnej (0,4%). **Do bycia ofiarami przemocy** najczęściej przyznawały się kobiety (39%), mieszkańcy miast powyżej 500 tys. (42%). Do doświadczania przemocy co najmniej raz częściej przyznawały się osoby z wyższym niż z podstawowym wykształceniem. Doświadczanie przemocy w rodzinie wpływa na jej stosowanie wobec członków rodziny – 13% Polaków to jednocześnie ofiary i sprawcy przemocy.

Przeprowadzone trzy lata później (w listopadzie i grudniu 2010 r.) badanie w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie pokazało, iż:

- kobiety stanowią 63% ofiar przemocy fizycznej, 64% ofiar przemocy psychicznej, 70% ofiar przemocy ekonomicznej;

- prawie połowa społeczeństwa (47%) jest zdania, że system prawny w naszym kraju w większym stopniu chroni ofiary przemocy w rodzinie, jeśli są nimi kobiety;

·spożywanie alkoholu ma duży wpływ na występowanie przemocy w rodzinach – 45% ofiar (niezależnie od rodzaju przemocy) stwierdziło, że przynajmniej raz sprawca był w momencie zdarzenia pod wpływem alkoholu;

·inne problemy, które występują wspólnie z przemocą domową, to: brak pieniędzy (18%), problemy małżeńskie (15%), problemy w pracy (10%).

W listopadzie 2014 r. na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych grupa badawcza IPSOS przeprowadziła sondaż na temat występowania przemocy w rodzinie i częstotliwości zgłaszania tego rodzaju przypadków. 14% badanych zadeklarowało w tym sondażu, że w ciągu ostatniego roku było świadkiem przemocy w rodzinie. **Zdecydowana większość zaobserwowanych przypadków stanowiła przemoc o charakterze psychicznym (75%) lub fizycznym (58%).**

W ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”, zostały przeprowadzone przez firmę WYG PSDB sp. z o.o. na przełomie lipca i sierpnia 2014 r. ogólnopolskie badania ankietowe na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Podsumowując wyniki przeprowadzonego badania stwierdzono, że istnieje tendencja do wąskiego rozumienia pojęcia „przemocy”, głównie jako przemocy fizycznej. Przemoc traktowana jest jako coś złego i spotyka się ze społecznym potępieniem. **Przejawy przemocy psychicznej oraz seksualnej nie były traktowane jako przemoc**, dopóki ich tak nie nazwano w badaniu. Po otrzymaniu definicji 4 rodzajów przemocy, okazało się, że formą przemocy występującą najczęściej jest przemoc psychiczna, wcześniej niezauważana przez badanych.

Negatywnie odbierani są sprawcy wszelkiego rodzaju przemocy. Badanie uwidoczniło jednak wyraźną tendencję do przerzucania winy na ofiarę. Większość osób badanych dostrzega problem **przemocy wobec dzieci**. Badania pokazały całkowity brak tolerancji dla dwóch form przemocy wobec dzieci: pozbawianie ich posiłku oraz przemocy seksualnej.

Zdecydowana większość osób uczestniczących w obu badaniach nie zgadzała się ze stwierdzeniem, że cokolwiek **usprawiedliwia przemoc** w rodzinie. Zdecydowana większość (prawie 3/4) badanych uważa, że **rodziny dotknięte przemocą nie otrzymują wystarczającej pomocy**. Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że aż 80,7% badanych uważa, iż przemoc dotyka wielu środowisk, nie zaś tylko tzw. rodzin „patologicznych”. To dużo, jednak istotnie mniej niż w roku 2007, gdy stwierdzenie to potwierdziło 89,9% badanych.

Dwukrotnie, w 2009 i w 2015 r. ogólnopolskie badania na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, dotyczące przemocy w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych, realizował Instytut Psychologii Polskiej Akademii Nauk. Generalnie, wskazując podobieństwa między wynikami przeprowadzonych badań, stwierdzono przede wszystkim, że przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych jest zjawiskiem zdecydowanie zauważalnym. Nie ustalono przy tym jakiegokolwiek roli statusu ekonomiczno-społecznego rodzin, w których przemoc występuje.

Przytaczając powyższe dane, należy pamiętać, że **przemoc w rodzinie wiąże się z lękiem ofiar i świadków przed ujawnianiem takich przypadków**, w związku z czym bardzo trudno oszacować rzeczywistą skalę tego zjawiska.

4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU

Niniejszy Program został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dziadkowicach przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa dla samorządu gminnego także następujące zadania: prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Akty prawne wspomagające podejmowanie działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy to:

1. ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713);
2. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876);
3. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2277);
4. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 852);
5. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. 2011 nr 209 poz. 1245);
6. uchwała nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (M.P. 2014 poz. 445).

5. ADRESACI PROGRAMU

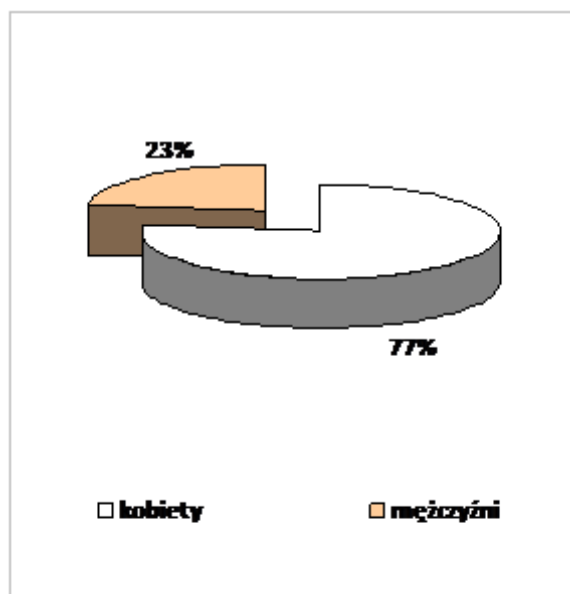
Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Dziadkowice na lata 2021-2025 jest adresowany w szczególności do rodzin i osób, które ze względu na przemoc w rodzinie wymagają wsparcia społecznego, sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy oraz pozostałych mieszkańców gminy.

II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE

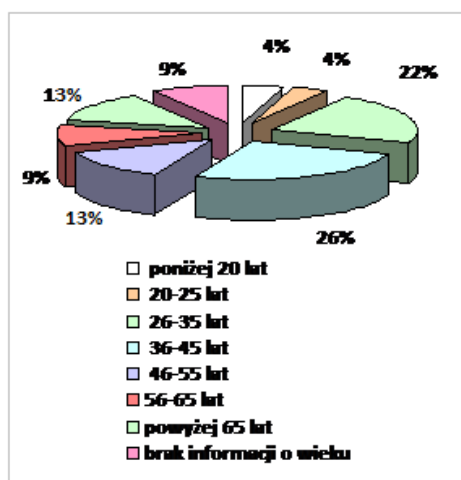
Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w Gminie Dziadkowice została oparta na analizie dostępnych danych, tzw. źródeł zastanych oraz ankiet skierowanych do mieszkańców i przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych. Do analizy przedłożono 22 anonimowo wypełnione ankiety skierowane do dorosłych mieszkańców, 1 ankietę wypełnioną przez przedstawiciela dyrekcji placówki oświatowej funkcjonującej na terenie gminy oraz 47 ankiet skierowanych do uczniów z terenu gminy.

Wśród respondentów ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców 77% stanowiły kobiety, 23% mężczyźni. Najliczniej reprezentowane były grupy wiekowe 36-45 lat (26%) oraz 26-35 lat (22%). Mniej licznie reprezentowane były grupy wiekowe 46-55 lat i powyżej 65 lat (po 13%). Najmniej liczne grupy stanowiły osoby w wieku 56-65 lat (9%) i grupa osób w wieku poniżej 20 i 25 lat (4%). 9% nie podało swojego wieku. Strukturę ankietowanych ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci

Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowaną większość wśród ankietowanych stanowiły osoby mieszkające w gminie od urodzenia (73%), a następnie osoby zamieszkujące gminę od 20 do 30 lat (18%). Pod względem poziomu wykształcenia najliczniej reprezentowana była grupa osób z wykształceniem średnim (50%), drugą grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem wyższym (36%).

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 47 uczniów. Ankiety w przeważającej większości wypełniali uczniowie z terenu gminy w wieku od 11 do 15, przy czym jedna ankieta została wypełniona przez osobę w wieku 19 lat. 59% ankietowanych stanowiły kobiety, a 41% mężczyźni.

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Dziadkowice to gmina wiejska położona w południowej części województwa podlaskiego, w północno-wschodnim rejonie powiatu siemiatyckiego. Zajmuje powierzchnię 115,7 km²; jest tym samym jedną z najmniejszych spośród dziewięciu gmin powiatu. Siedzibą gminy jest miejscowość Dziadkowice. Z gminą Dziadkowice sąsiadują następujące gminy: Boćki, Brańsk, Grodzisk, Milejczyce, Nurzec Stacja i Siemiatycze. Na strukturę administracyjną składają się wieś gminna Dziadkowice oraz 21 sołectw: Brzeziny, Dołubowo, Dziadkowice, Hornowo, Hornowszczyzna, Jasienówka Duża, Kąty, Korzeniówka, Lipiny, Malewice, Malinowo, Mała Jasienówka, Osmola, Smolugi, Smolugi Kolonia. Największa pod względem liczby mieszkańców jednostka pomocnicza gminy to Kąty zamieszkałe przez 372 osoby, natomiast najmniej mieszkańców liczy sołectwo Mała Jasienówka (26 osób). Na terenie gminy działa 12 organizacji pozarządowych, które zajmują się m.in. promowaniem tradycji regionu, krzewieniem kultury i sportu, bezpieczeństwem oraz integracją środowisk lokalnych.

Dziadkowice to gmina o charakterze typowo rolniczym. Ukształtowanie terenu i przydatność rolnicza gleb stwarzają warunki sprzyjające produkcji rolnej. Dominującym kierunkiem produkcji rolnej jest tutaj uprawa zbóż, a wiodącą funkcją jest rolnictwo indywidualne z jego obsługą, przeważają wielokierunkowe gospodarstwa średnie i duże. Na terenie gminy nie ma miast i większych zakładów przemysłowych, co stwarza warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego. Coraz większego znaczenia nabiera także produkcja mleka oraz hodowla bydła i trzody nakierowana na produkcję mięsa. Znajdujące się na terenie gminy rozległe obszary leśne, także te prywatne, częściowo również pełnią funkcję gospodarczą w zakresie produkcji drewna i dostarczania opału.

Na koniec 2019 r. gmina Dziadkowice liczyła 2 724 osoby, wśród których było 1 386 kobiet, które stanowiły 50,8% ogółu ludności. Gęstość zaludnienia wynosiła 25 osób na km². Analizując dane demograficzne, można stwierdzić, iż w latach 2017-2019 ogólna liczba mieszkańców gminy spadała. Jeśli chodzi o poszczególne grupy wiekowe, to warto zauważyć, że w 2019 roku odnotowano spadki we wszystkich grupach, a na szczególną uwagę zasługuje wyraźne zmniejszenie liczebności najmłodszej populacji mieszkańców gminy. Należy również podkreślić, iż w całym analizowanym okresie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym pozostawała wyraźnie niższa od liczby najstarszych mieszkańców gminy.

Przyrost naturalny w latach w całym rozpatrywanym okresie był ujemny; liczba urodzeń była niższa niż liczba zgonów. Szczegółowe dane dotyczące sytuacji demograficznej gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2017-2019

zakres danych	2017	2018	2019
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	448	458	411
liczba osób w wieku produkcyjnym	1 742	1 685	1 700
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	614	611	613
ogółem	2 804	2 754	2 724

Dane Urzędu Gminy Dziadkowice.

Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2017-2019

zakres danych	2017	2018	2019
liczba urodzeń żywych	25	15	30
liczba zgonów	42	38	37
przyrost naturalny	-17	-23	-7

Dane Urzędu Gminy Dziadkowice.

W 2019 r. na zasoby mieszkaniowe gminy Dziadkowice składały się 3 mieszkania komunalne i 1 lokal mieszkaniowy socjalny. Na przestrzeni rozpatrywanego okresu liczby te nie ulegały zmianom. Łączna powierzchnia mieszkań komunalnych wynosiła 132 m², zaś powierzchnia użytkowa mieszkania socjalnego – 29,40 m².

W gminie Dziadkowice w roku szkolnym 2019/2020 funkcjonowały 3 placówki systemu oświaty, w tym 2 placówki wychowania przedszkolnego i 1 szkoła podstawowa.

Działalność kulturalną w gminie prowadzi Gminny Ośrodek Kultury w Dziadkowicach. Siedziba Ośrodka Kultury mieści się Kątach, a terenem działania jest obszar gminy Dziadkowice. Podstawowym zadaniem Ośrodka Kultury jest zaspokajanie potrzeb o aspiracji kulturalnych społeczeństwa poprzez tworzenie i upowszechnianie różnych dziedzin kultury oraz sztuki profesjonalnej i amatorskiej.

Istotnym animatorem życia kulturalnego w gminie jest Gminna Biblioteka Publiczna w Dziadkowicach. Biblioteka zapewnia dostęp do materiałów bibliotecznych i informacji mieszkańcom gminy. Służy rozwijaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych społeczności gminnej, upowszechnianiu wiedzy i kultury. Placówki przyczyniają się do poszerzenia zainteresowań mieszkańców kulturą, sztuką oraz tradycjami i historią regionu.

Opiekę lekarską mieszkańcom gminy zapewnia 1 Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. W gminie działa 1 apteka.

W latach 2017-2019 udział bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym wynosił odpowiednio: 3,9%, 3,7% i 3,6%. Stopa bezrobocia w powiecie w tym samym rozpatrywanym okresie wynosiła 8,2%, 7,1% i 6,2%.

W 2019 r. w ewidencji gminnej były zarejestrowane 132 podmioty gospodarcze. Większość z nich działała w sektorze prywatnym, głównie były to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Według danych statystycznych GUS-u najczęściej podmiotów gospodarczych w gminie prowadziło działalność w sferze handlu hurtowego i detalicznego, rolnictwa oraz przetwórstwa przemysłowego.

Pomoc społeczną w gminie świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dziadkowicach, którego działalność często bywa uzupełniana przez współpracę z innymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi, co sprzyja poprawie efektywności działań podejmowanych w celu niwelowania skutków problemów społecznych dotykających mieszkańców.

2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH

Podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy w rodzinach zostały zebrane z instytucji i organów działających w gminie Dziadkowice. Uzupełniono je danymi pozyskanymi od instytucji, których działania obejmowały w latach 2017-2019 mieszkańców gminy.

2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE

Zasobami umożliwiającymi przeciwdziałanie przemocy w rodzinie określa się instytucje i organizacje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swoim zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą

działalność na rzecz ofiar i sprawców przemocy. Na terenie gminy Dziadkowice pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie świadczą: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Poniższa tabela zawiera dane adresowe tych jednostek.

Tabela 5. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w gminie

lp.	nazwa podmiotu	adres
1.	Urząd Gminy	17-306 Dziadkowice
2.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	
3.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	
4.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	

Dane Urzędu Gminy Dziadkowice.

Urząd Gminy w ramach realizacji zadań własnych nałożonych na gminę odpowiada za zapewnienie środków i tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na ten obszar działań zatwierdza uchwałą Rada Gminy. Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu oraz środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie Dziadkowice w latach 2017-2019.

Tabela 6. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2017-2019

rodzaj	wartość w zł		
	2017	2018	2019
opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu	37 876	37 004	38 298

Dane Urzędu Gminy Dziadkowice.

Tabela 7. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2017-2019 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie

przeznaczenie	wielkość nakładów (w zł) w poszczególnych latach		
	2017	2018	2019
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	30 184	21 463	39 312
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	3 184	4 070	2 557
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	0	0	0
razem	33 368	25 533	41 869

Dane Urzędu Gminy Dziadkowice.

W latach 2017-2019 wysokość kwot uzyskiwanych z opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu ulegała wahaniom, najwyższy poziom osiągając w 2019 r. – 38 298 zł. Wysokość kwot przeznaczanych w tym okresie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień także ulegała wahaniom, a najwyższy poziom odnotowano w 2019 r. – 41 869 zł.

Ważną funkcję w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie pełni **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, która w ramach swoich zadań m.in. kontaktuje się z osobami z terenu gminy dotkniętymi przemocą w rodzinie i składa w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa, prowadzi rozmowy motywujące do podjęcia leczenia odwykowego i terapii oraz zachęca członków rodziny do angażowania się w terapię rodzin, gdyż przemoc nie jest tylko problemem ze sprawcą, lecz stanowi o złożonych trudnościach wewnątrzrodzinnych. Do zadań Komisji należą także działania zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

W latach 2017-2019 członkowie Komisji przeprowadzili w sumie 67 rozmów interwencyjnych i motywujących oraz skierowali do sądu 11 wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego. Dane w tym zakresie zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 8. Działalność GKRPA w latach 2017-2019 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie

zakres danych	2017	2018	2019
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu	22	26	19
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	3	6	2

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dziadkowicach

W celu skutecznego przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminowania ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo konieczne jest prowadzenie działań związanych z ich rozwiązywaniem, profilaktyką oraz integracją społeczną osób nimi dotkniętych.

Profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmuje m.in. poprzez wspieranie, szczególnie wśród dzieci i młodzieży szkolnej, potrzeb w zakresie sportu i rekreacji, organizowanie konkursów, spektakli, imprez masowych i festynów propagujących zdrowy styl życia, finansowanie kampanii, programów i przedsięwzięć profilaktycznych, a także organizowanie i finansowanie szkoleń, jak również zakup i rozpowszechnianie materiałów edukacyjno-informacyjnych związanych z profilaktyką uzależnień (plakaty, książki, broszury i ulotki).

Utworzenie **Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie** jest efektem wejścia w życie nowych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Celem działania Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na najniższym szczeblu samorządu terytorialnego – w obszarze gminy. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, oświaty, ochrony zdrowia i kuratorskiej służby sądowej.

Do głównych zadań Zespołu należy:

- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu zapobieganie zjawisku,
- diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą,
- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- rozpowszechnienie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których istnieje zagrożenie występowania przemocy, oraz rodzin, w których dochodzi do przemocy,
- prowadzenie dokumentacji podejmowanych działań wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy.

Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ma na celu skupienie przedstawicieli wszystkich instytucji i służb z terenu gminy, których wspólne działania mogą kompleksowo przyczynić się do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie i stworzenia systemu wsparcia dla osób i rodzin, gdzie występuje zjawisko przemocy. Członkowie Zespołu zajmują się tworzeniem i realizowaniem planu pomocy rodzinie, współpracą ze wszystkimi instytucjami z terenu gminy zajmującymi się problemem przemocy, podejmują w grupach roboczych indywidualną pracę z rodziną, w której istnieje przypuszczenie, że wystąpiła przemoc. Wybrane dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Dziadkowicach w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Dziadkowice w latach 2017-2019

zakres danych	2017	2018	2019
liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego	8	8	9
liczba spotkań ZI w ciągu roku	5	4	4
liczba spotkań grup roboczych ZI	38	36	48

liczba złożonych do ZI „Niebieskich Kart”	17	19	27
w tym sporządzonych przez Policję	16	18	27
w tym sporządzonych przez pracowników socjalnych	1	1	0
liczba zamkniętych „Niebieskich Kart”	14	10	19
liczba spraw toczących się w ZI z lat wcześniejszych	4	5	6
liczba spraw sądowych	3	3	2
zakończonych wyrokiem			
zakończonych wyrokiem skazującym na osadzenie w zakładzie karnym			
zakończonych wyrokiem w zawieszeniu			
umorzonych	3	3	2

Dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Dziadkowice.

W 2019 r. Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Dziadkowice liczył 9 członków. W ciągu tego roku odbyły się 4 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 48 spotkań grup roboczych, które realizowały zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy. Przedstawiciele Zespołu Interdyscyplinarnego wszczęli ogółem 27 procedur „Niebieskiej Karty” wśród rodzin z gminy sporządzonych przez Policję.

W 2019 r. pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego objęto 56 osób, w tym 26 mężczyzn, 24 kobiety i 6 dzieci. Osoby dotknięte przemocą w rodzinie otrzymywały wsparcie w formie pracy socjalnej oraz wskazówki co do dalszej fachowej pomocy. Sprawcom przemocy proponowano udział w programach korekcyjno-edukacyjnych oraz motywowano do podjęcia leczenia odwykowego. 6 dzieci z rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” uzyskało wsparcie pedagoga szkolnego.

Przemoc w rodzinie jest problemem, którego nie determinuje ani kontekst regionalny ani społeczny, dotyczy on ludzi niezależnie od ich statusu i miejsca zamieszkania. Istotne jest więc dążenie do wypracowania uniwersalnego standardu wsparcia osób doświadczających przemocy (dzieci, dorosłych i osób starszych), adekwatnego do potrzeb i warunków miejscowych.

Pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej udziela także **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dziadkowicach** będący instytucją powołaną do wspierania mieszkańców w przezwyciężaniu trudności życiowych, których nie są oni w stanie pokonać samodzielnie, wykorzystując własne zasoby i możliwości. Należą do nich osoby i rodziny doświadczające przemocy, zarówno ofiary, jak i sprawcy.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał mieszkańcom informacji o możliwości uzyskania pomocy, wypłacał świadczenia finansowe, wskazywał adresy instytucji wspierających, prowadził pracę socjalną w rodzinie dotkniętej przemocą oraz podejmował działania we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami działającymi w tym obszarze.

W 2019 r. GOPS do realizacji swoich zadań zatrudniał 1 osobę jako kadrę kierowniczą oraz 2 pracowników socjalnych. Liczba rodzin i osób w rodzinach, którym przyznano decyzją świadczenie w latach 2017-2019, ulegała wahaniom, najwyższy poziom osiągając w 2019 r.

Poniżej zamieszczono dane liczbowe dotyczące beneficjentów objętych przez GOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2017-2019.

Tabela 10. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u w latach 2017-2019

liczba beneficjentów	2017	2018	2019
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	187	178	186
liczba rodzin	103	98	116
liczba osób w rodzinach	312	302	354

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dziadkowicach.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dziadkowicach, wykonując zadania pomocy społecznej w gminie, udzielał rodzinom z gminy wsparcia m.in. z powodu alkoholizmu, który niejednokrotnie przyczynia się do wystąpienia przemocy domowej. Liczba rodzin, którym w latach 2017-2019 udzielano wsparcia z powodu alkoholizmu była stosunkowo niewielka (6 rodzin i 11 osób w rodzinach w 2019 r). W rozpatrywanym okresie nie przyznawano w gminie wsparcia z powodu przemocy w rodzinie.

Tabela 11. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu lub narkomanii w latach 2017-2019

rok	liczba rodzin		liczba osób w rodzinach	
	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomania	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomania
2017	0	5	0	10
2018	0	6	0	13
2019	0	6	0	11

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dziadkowicach.

W wykonywaniu zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy, innymi jednostkami organizacyjnymi, ochroną zdrowia, Policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomocą społeczną.

Podstawowym zadaniem pracowników socjalnych Ośrodka jest przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, mającego na celu zebranie informacji i ustalenie diagnozy dotyczącej zjawiska przemocy, jej form, powtarzalności, nasilenia, sposobów reagowania poszczególnych członków rodziny na przemoc oraz uruchomienie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy, który ustala plan pomocy rodzinie i podejmuje się jego realizacji. Nie zawsze można jednak przeprowadzić wywiad środowiskowy przed zaistnieniem poważnego zdarzenia wywołującego znaczny kryzys w rodzinie, gdyż przemoc pozostaje nadal tematem wstydlivym.

Informacje o podejrzeniu stosowania przemocy może zgłosić do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej każdy, kto ma podejrzenie, iż w rodzinie dochodzi do przemocy. Każde zgłoszenie jest sprawdzane i wyjaśniane przez pracowników socjalnych. Jeżeli zgłoszenie okaże się bezpodstawne, rozpatrywane są ewentualne przyczyny innych trudności, które mogły wpłynąć na postrzeganie rodziny jako doświadczającej przemocy (niezaradność życiowa, niepełnosprawność, choroby członków rodziny, np.: zaburzenia psychiczne, zaburzenia zachowania i inne). W przypadku potwierdzenia występowania przemocy domowej rodzina jest obejmowana szerszym systemem monitoringu, wsparcia i pomocy przez działające lokalnie instytucje gminne, a jeżeli zachodzi taka potrzeba, również powiatowe. Przykładem uruchomienia szerszego systemu pomocy rodzinom doświadczającym przemocy jest zwołanie Zespołu Interdyscyplinarnego.

Mieszkańcy gminy Dziadkowice mają zapewnioną opiekę w 1 Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej. Lekarz, w związku z wystąpieniem przemocy, ma obowiązek na prośbę poszkodowanego dokonać oceny obrażeń oraz wystawić stosowne zaświadczenie wykazujące uszkodzenia somatyczne i objawy psychiczne, będące efektem doświadczenia przemocy. Jeżeli zachodzi taka potrzeba, udziela pomocy medycznej i kieruje na odpowiednie leczenie pacjenta, który doznał uszczerbku na zdrowiu. Każdorazowo przy zgłoszeniu się osoby doświadczającej przemocy domowej lekarz informuje o możliwościach szukania pomocy i wskazuje właściwe instytucje.

2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY

Mieszkańcy gminy Dziadkowice objęci są wsparciem instytucji i organizacji działających poza gminą w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wykaz tych jednostek przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie spoza gminy

lp.	nazwa jednostki	adres
1.	Komenda Powiatowa Policji	ul. Zielona 3, 17-300 Siemiatycze
2.	Sąd Rejonowy Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej	ul. Mickiewicza 32, 17-100 Bielsk Podlaski
3.	Prokuratura Rejonowa	
4.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	ul. Legionów Piłsudskiego 3, 17-300 Siemiatycze
5.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	ul. Kościuszki 43, 17-300 Siemiatycze
6.	Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna IN PROGRES	ul. Ciechanowiecka 19, 17-300 Siemiatycze

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dziadkowice.

Istotną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pełni przeprowadzająca interwencje domowe związane z tym zjawiskiem Policja. Policja, podejmując czynności wobec rodziny, w której występuje przemoc, ma za zadanie:

- udzielić osobie pokrzywdzonej niezbędnej pomocy, w tym udzielić pierwszej pomocy, a w razie potrzeby zorganizować pomoc medyczną;
- podjąć w razie potrzeby inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób dotkniętych przemocą, a wobec sprawcy przemocy zastosować odpowiednie procedury, np. użycie środków przymusu bezpośredniego czy zatrzymanie (agresywny sprawca);
- przeprowadzić ze sprawcą rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wezwać sprawcę do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego;
- przeprowadzić na miejscu zdarzenia czynności w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa;
- podjąć działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, a w szczególności systematycznie składać wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby dotkniętej przemocą, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą;
- obligatoryjnie wdrożyć procedurę „Niebieskie Karty” i poinformować, gdzie można uzyskać profesjonalną, bezpłatną pomoc.

Z informacji przedstawionych przez Komendę Powiatową Policji w Siemiatyczach wynika, że w całym powiecie, w tym na terenie gminy Dziadkowice, podejmowano różnorodne działania profilaktyczne w obszarze przemocy w rodzinie, które były realizowane w ramach programów:

- 2016-2019 r. powiatowy program profilaktyczny „Twoja droga – Twój wybór”; zakres obszaru zagadnieniowego: przemoc w rodzinie, przekazanie informacji, jak przeciwdziałać i gdzie szukać pomocy na terenie powiatu;
- 2017-2019 r. wojewódzki program profilaktyczny „poMOC, a nie przeMOC”; zakres obszaru zagadnieniowego: przemoc w rodzinie wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych.

W ramach szeroko rozumianej profilaktyki przedstawiciele Policji uczestniczą w spotkaniach z dziećmi i młodzieżą, prowadzą pogadanki i prelekcje profilaktyczne, organizują zebrania z mieszkańcami dotyczące bezpieczeństwa w gminie, dokonują sprawdzania oraz obserwacji miejsc szczególnie niebezpiecznych, a także biorą czynny udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Przemoc w rodzinie nie jest jasno i konkretnie nazwana w przepisach prawnych, dlatego istotne są okoliczności czynu, ich powtarzalność oraz skutki, jakie wywołuje, zarówno w rodzinie, jak i w szerszej społeczności. Sprawca może podlegać sankcjom wynikającym z przepisów kodeksu cywilnego, kodeksu karnego, kodeksu drogowego i innych przepisów właściwych dla indywidualnie postrzeganego przypadku przemocy. Sprawy sporne dla mieszkańców gminy Dziadkowice rozstrzyga **Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim**.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. o **kuratorach sądowych**, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów mają charakter niematerialny i dotyczą umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej. Teren gminy jest objęty działalnością Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Bielsku Podlaskim. Według informacji nadesłanych z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wydawania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich w/w Sądu Rejonowego, w 2019 r. prowadzono 3 nadzory z tytułu ograniczenia władzy rodzicielskiej dotyczące 8 osób, w tym 5 małoletnich oraz 1 nadzór dotyczący leczenia odwykowego w stosunku do mieszkańców gminy Dziadkowice.

W latach 2017-2019 w Zespole Kuratorskiej Służby Sądowej w sprawach karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim w referacie dotyczącym gminy Dziadkowice znajdowało się pod dozorem kuratora 10 osób z terenu gminy.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach jest jednostką powiatową, obejmującą zasięgiem działania mieszkańców gminy. Do działań prowadzonych przez tę jednostkę należy m.in. realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, doradztwo oraz pomoc specjalistyczna – psychologiczna i prawna.

Istotną rolę w zapewnieniu pomocy psychologicznej i diagnozowaniu problemów młodszych mieszkańców gminy odgrywa powiatowa **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Siemiatyczach**. W Poradni dzieci mogą korzystać z usług specjalistów – m.in. psychologa, pedagoga, terapeuty oraz logopedy. Placówka oferuje dzieciom i młodzieży różne formy wsparcia, m.in.: indywidualne lub grupowe zajęcia terapeutyczne, grupy wsparcia, prowadzenie mediacji, interwencje kryzysowe, porady i konsultacje, realizuje zadania m.in. poprzez: konsultację, diagnozę, terapię, doradztwo, wydawanie opinii i orzeczeń, a także przez działalność profilaktyczną i informacyjną. W roku szkolnym 2018/2019 Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Siemiatyczach udzieliła różnych form indywidualnego wsparcia 17 dzieciom z terenu gminy Dziadkowice.

Wśród różnych możliwości uzyskania pomocy w związku z przemocą w rodzinie lub innych traumatycznych przeżyć wywołujących kryzys w rodzinie warto wymienić możliwość odbycia rozmowy telefonicznej. Kontakt telefoniczny pozwala osobie szukającej wsparcia na zapewnienie anonimowości. Poniżej zamieszczono tabelę z wybranymi telefonami, pod którymi można uzyskać wsparcie psychologiczne, porady oraz zostać pokierowanym do właściwych instytucji.

Tabela 13. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady

lp.	instytucja	nr telefonu
1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dziadkowicach	85 656 59 06
2.	Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	85 656 59 06
3.	NZOZ Dziadkowice	85 657 10 25
4.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	85 656 59 06
5.	Komenda Powiatowa Policji w Siemiatyczach	85 670 46 17
6.	Rejon dzielnicowego nr IX Dziadkowice	885 997 328
7.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach	85 730 05 07
8.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Siemiatyczach	85 655 26 12
9.	Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim	85 730 45 68
10.	Prokuratura Rejonowa w Bielsku Podlaskim	85 28 80731
11.	STOP – telefon Centrum Praw Kobiet dla kobiet dotkniętych przemocą i dyskryminacją	22 621 35 37
12.	Ogólnopolskie pogotowie dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia”	801 120 002
13.	Anonimowa Policyjna Linia Specjalna	800 120 148
14.	Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka	800 12 12 12
15.	Telefoniczna Pierwsza Pomoc Psychologiczna	22 425 98 48
16.	Telefoniczna Poradnia dla Osób w Kryzysie Emocjonalnym	116 123
17.	Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży	116 111
18.	Młodzieżowy [i nie tylko] Telefon Zaufania	22 192 88
19.	Pomarańczowa Linia – system pomocy rodzicom, których dzieci upijają się	800 140 068
20.	Antydepresyjny Telefon Zaufania Centrum ITAKA	22 654 40 41

Opracowanie własne.

3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE

Wsparcie rodzin w kryzysie, kształtowanie wzorca rodziny oraz właściwej komunikacji w rodzinie leży w sferze zainteresowań Kościoła rzymskokatolickiego, dla którego umacnianie rodziny jest jednym z podstawowych zadań. Przy Konferencji Episkopatu Polski jako organ wspomagający jej prace i decyzje dotyczące małżeństwa i rodziny funkcjonuje Rada ds. Rodziny, której przewodniczy biskup będący członkiem KEP. Rada ds. Rodziny posiada organ wykonawczy zwany Krajowym Ośrodkiem Duszpasterstwa Rodzin, który poprzez Krajowego Duszpasterza Rodzin i Krajową Doradczynię Życia Rodzinnego informuje, animuje i koordynuje działania Episkopatu Polski z diecezjalnymi. W strukturach kurii biskupich funkcjonują Wydziały Duszpasterstwa Rodzin, w których działają diecezjalni duszpasterze rodzin oraz diecezjalni doradcy życia rodzinnego, działają także poradnie życia rodzinnego, których nadrzędnym celem jest kompleksowa pomoc rodzinom w sytuacjach kryzysowych i trudnych.

Diecezjalne Duszpasterstwa Rodzin pogrupowane są w 6 rejonach, w których działają rejonowi doradcy życia rodzinnego, koordynujący pracę w podległych diecezjach. Diecezjalni doradcy życia rodzinnego powołują z kolei doradców w dekanatach, a za duszpasterstwo rodzin w parafii odpowiada proboszcz wspomagany przez dekanalnych duszpasterzy rodzin i wikariuszy parafialnych. Jeśli w gminie parafie nie prowadzą poradni życia rodzinnego, wierni należący do danej parafii są informowani o adresie najbliższej poradni rodzinnej oraz godzinach jej funkcjonowania.

W 2019 r. w gminie Dziadkowice funkcjonowały 3 parafie Kościoła rzymskokatolickiego i 1 parafia Kościoła prawosławnego. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane w tym zakresie.

Tabela 14. Parafie na terenie gminy

lp.	nazwa	adres
1.	Parafia pw. Trójcy Świętej	Dziadkowice 17 17-306 Dziadkowice
2.	Parafia pw. Matki Bożej Bolesnej	Osmola 1 17-306 Dziadkowice
3.	Parafia pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła	Dołubowo 81A 17-306 Dziadkowice
4.	Parafia pw. Św. Michała Archanioła	Żurobice 17-306 Dziadkowice

Dane Urzędu Gminy Dziadkowice

Parafie rzymskokatolickie w Dziadkowicach i Osmoli należą do dekanatu Siemiatycze diecezji Drohiczyńskiej, a parafia w Dołubowie należy do dekanatu Brańsk tej samej diecezji.

W Kurii Diecezji Drohiczyńskiej (ul. Kościelna 10, 17-312 Drohiczyn) działa Wydział Duszpasterstwa Rodzin, którego dyrektorem jest ks. dr Piotr Arbaszewski (tel. 696 453 167). Wydział prowadzi poradnię rodzinne. Posługujący w nich doradcy życia rodzinnego prowadzą spotkania przygotowujące narzeczonych do zawarcia sakramentu małżeństwa oraz służą pomocą małżeństwom i rodzinom. Katechezy przedmałżeńskie odbywają się w formie dwu weekendowych spotkań, w trakcie których uczestnicy odbywają kurs dla narzeczonych prowadzony przez przygotowanych specjalistów (25 katechez), a także warsztaty z komunikacji. Doradcy życia rodzinnego są osobami pierwszego kontaktu i mogą udzielić osobistego wsparcia. Diecezjalnym doradcą życia rodzinnego jest Małgorzata Łukaszewicz-Ufnał. Przy Diecezji Drohiczyńskiej powołany został Delegat Biskupa ds. Ochrony Dzieci, Młodzieży i Osób Niepełnosprawnych; funkcję tę pełni aktualnie ks. kan. dr Sławomir Mazur (tel. 577 740 033).

Na terenie objętym jurysdykcją Diecezji Drohiczyńskiej istnieje Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, które prowadzi działalność kulturalną, oświatową, pomocową i charytatywną, organizując kursy, wycieczki, półkolonie, zbiórki odzieży i żywności, odwiedziny w szpitalach i domach dziecka, opiekę w świetlicach i korepetycje dla dzieci. W Diecezji Drohiczyńskiej działa także Wspólnota Trudnych Małżeństw „Sychar”, gdzie pary przeżywające kryzys w związku mogą uzyskać poradnictwo, wsparcie i pomoc duchową.

Funkcjonująca na terenie gminy Dziadkowice prawosławna cerkiew filialna pw. Św. Michała Archanioła w Żurobicach należy do parafii Św. Dymitra w Żerczycach w dekanacie Siemiatycze diecezji warszawsko-bielskiej Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego.

Prawosławne Poradnictwo Duszpastersko-Psychologiczne posiada charakter dialogu. Proces pomagania polega na udzieleniu osobie, która potrzebuje duchowego, psychicznego i emocjonalnego wsparcia, pomocy w osiągnięciu przez nią stabilizacji duchowo-psychicznej, lepszego zrozumienia samej siebie i gotowości do podejmowania dojrzałych decyzji. Prawosławne Poradnictwo Duszpastersko-Psychologiczne jest skierowane do osób, które:

- znalazły się w sytuacjach odczytywanych przez nie jako kryzysowe i trudne;
- poszukują wsparcia w chorobie, zarówno swojej, jak i osób bliskich;
- przeżywają żalobę;
- przeżywają kryzys w małżeństwie, narzeczeństwie lub pracy;
- przeżywają kryzys duchowy lub kryzys powołania;

- poszukują motywacji opartej na wierze w Boga;
- są ofiarami lub miały kontakt z sektami religijnymi lub ruchami o charakterze sekt;
- mają problemy adaptacyjne, mają poczucie wykluczenia lub zagrożenia wykluczeniem.

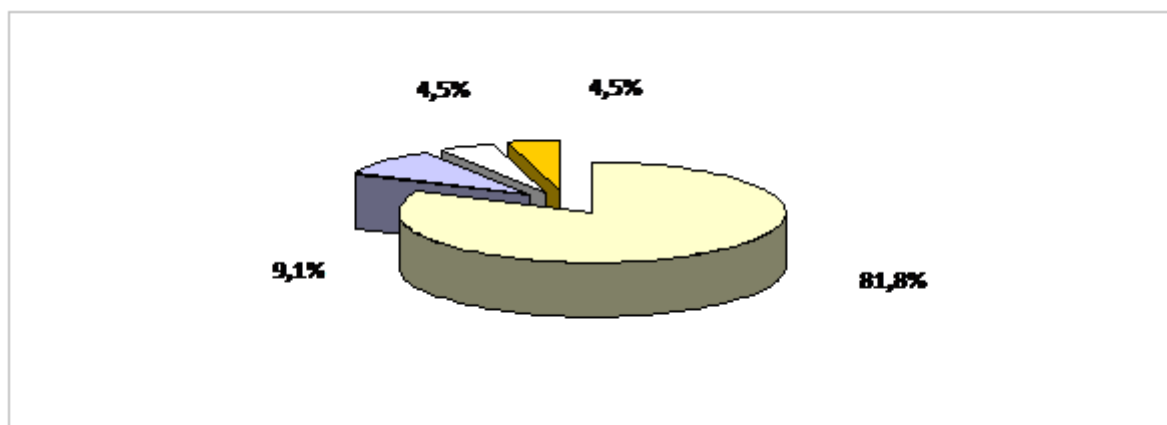
Prawosławne Poradnictwo Duszpastersko-Psychologiczne, Kaplica św. męcz. archim. Grzegorza (Peradze), ul. Lelechowska 5, 02-351 Warszawa. Kontakt: ks. dr Artur Aleksiejuk, e-mail: ks.artur.aleksiejuk@gmail.com, tel. 603 037 770. Spotkania odbywają się tylko po uprzednim umówieniu, najczęściej w soboty.

4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY

4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

W ramach diagnozy problemu przemocy w rodzinie w gminie Dziadkowice zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 22 wypełnione anonimowo ankiety. W pierwszej kolejności badanych zapytano o najczęstsze przyczyny stosowania przemocy w rodzinie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie?

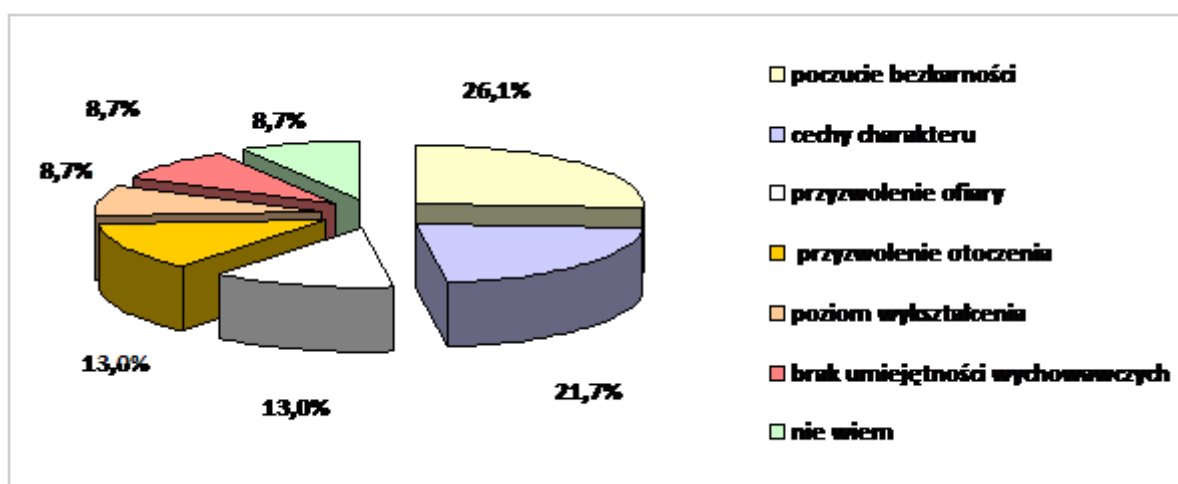

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych najczęstszą przyczyną stosowania przemocy w rodzinie były uzależnienia (81,8%) oraz doświadczenia i wzorce wyniesione z domu rodzinnego (9,1%).

W kolejnym pytaniu ankietowani identyfikowali czynniki, które mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 4. Jakie Pani/Pana zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?

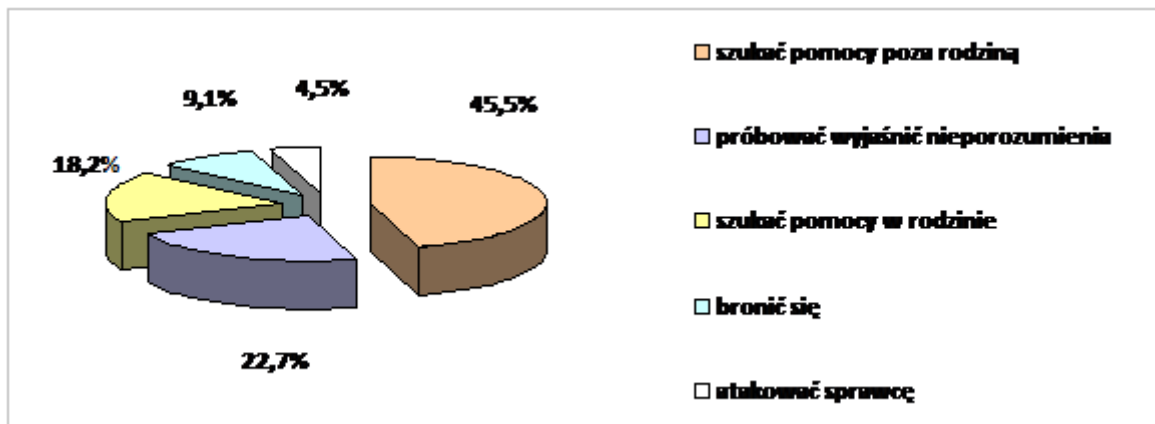

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najczęściej wskazywanymi przez badanych czynnikami mogącymi mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie były: poczucie bezkarności (26,1%), a także cechy charakteru (21,7%) oraz przyzwolenie otoczenia i przyzwolenie ofiary (po 13% wskazań). Wymieniono również poziom wykształcenia i brak umiejętności wychowawczych (po 8,7%).

W ankiecie zawarto także pytanie, jak powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie. Wykres zamieszczony poniżej pokazuje najczęściej wybierane odpowiedzi.

Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?

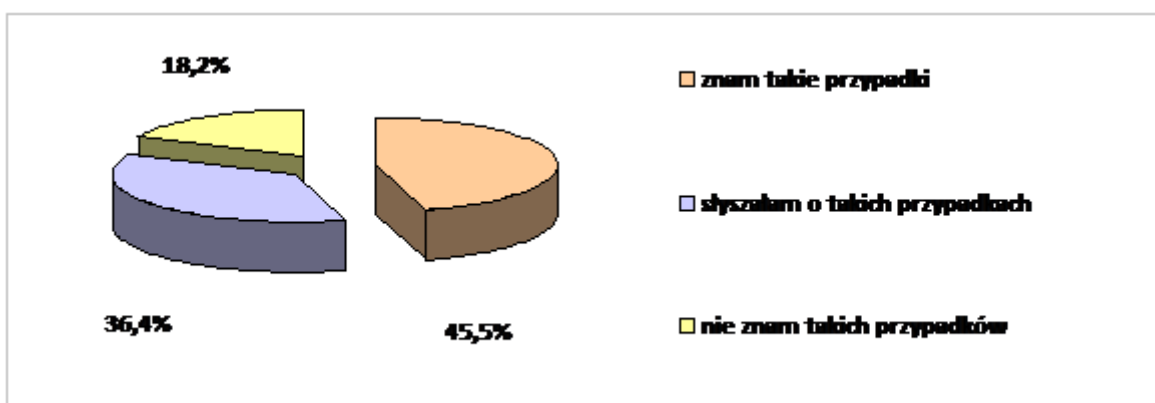

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według najliczniejszej grupy ankietowanych ofiary przemocy powinny przede wszystkim szukać pomocy poza rodziną (45,5%), według innych próbować wyjaśnić nieporozumienia (22,7%), bądź szukać pomocy w rodzinie (18,2%), a w dalszej kolejności bronić się i atakować sprawcę.

Uczestników badania sondowano również w kwestii znajomości przypadków występowania przemocy w rodzinie w gminie. Niepokojąco przedstawiają się wyniki odpowiedzi na to pytanie, bowiem blisko 82% respondentów stwierdziło, iż zna przypadki występowania przemocy w rodzinie w gminie bądź o nich słyszało. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

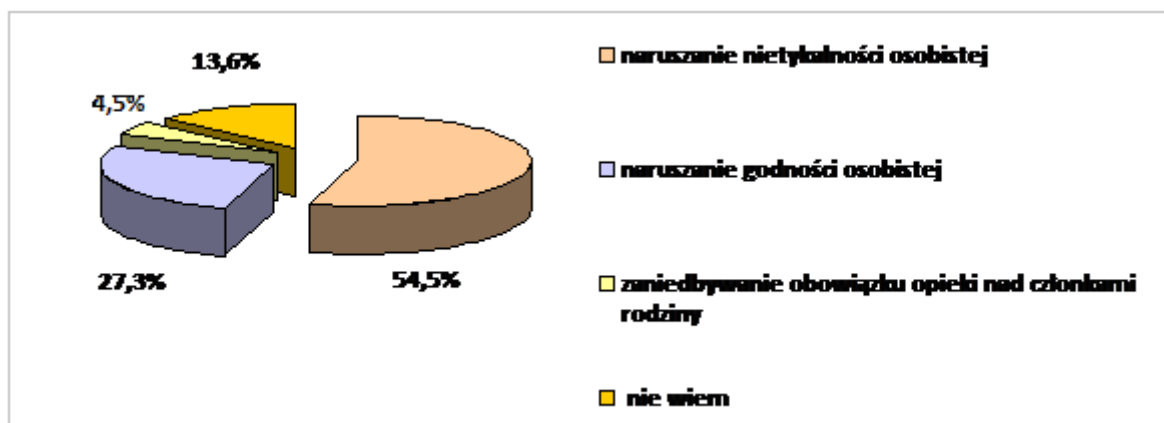
Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła form przemocy w rodzinie, które, zdaniem badanych, najczęściej występują w gminie. Uczestnicy ankiety wskazywali w szczególności na naruszanie nietykalności fizycznej i godności osobistej. Ponad 13% ankietowanych nie potrafiło rozstrzygnąć tej kwestii. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

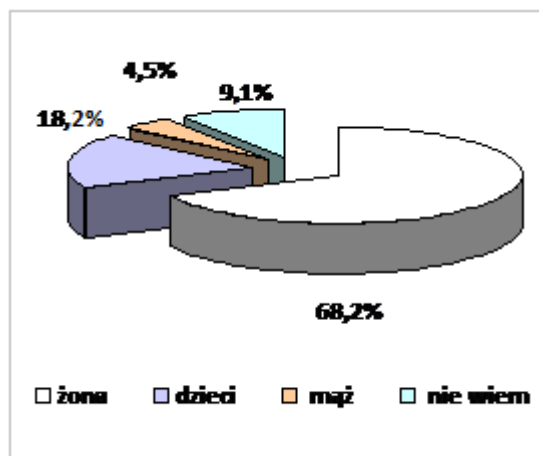
Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie?

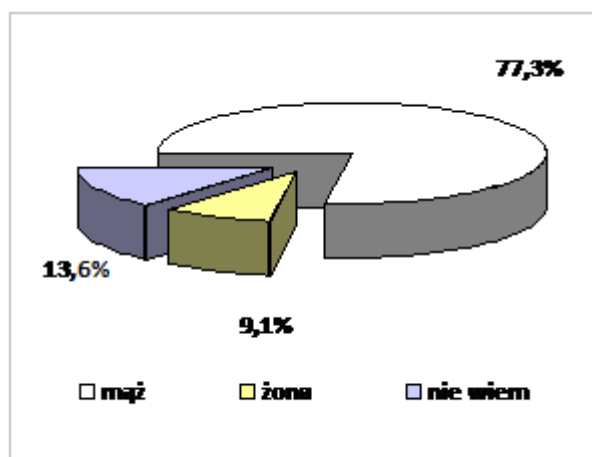
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kolejnych pytaniach poproszono respondentów ankiety o wskazanie ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. Rozkład odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?

Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?

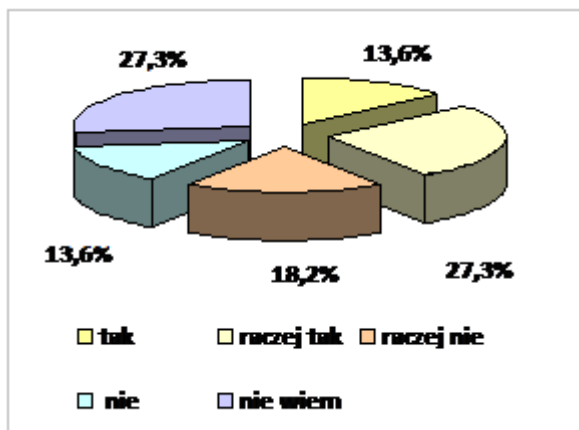

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

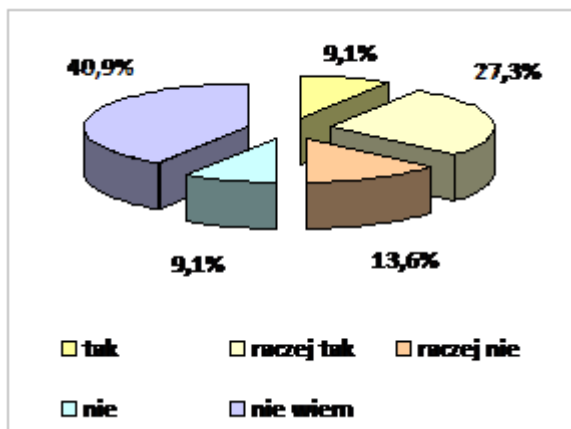
Zdecydowana większość uczestników badania ankietowego wyraziła opinię, że ofiarami przemocy w rodzinie padają najczęściej żony i dzieci. Jeśli zaś chodzi o wskazanie sprawcy przemocy w rodzinie, to prawie 78% badanych uznało, że tą osobą zwykle jest mąż. Na podstawie powyższych danych rysuje się dość modelowy obraz przemocy w rodzinie: sprawcą przemocy jest mąż, a ofiarami żona i dzieci.

Odpowiadając na kolejne pytania, uczestnicy badania oceniali ofertę pomocy świadczonej ofiarom przemocy w rodzinie oraz działania podejmowane wobec sprawców przemocy w rodzinie. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?

Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające?

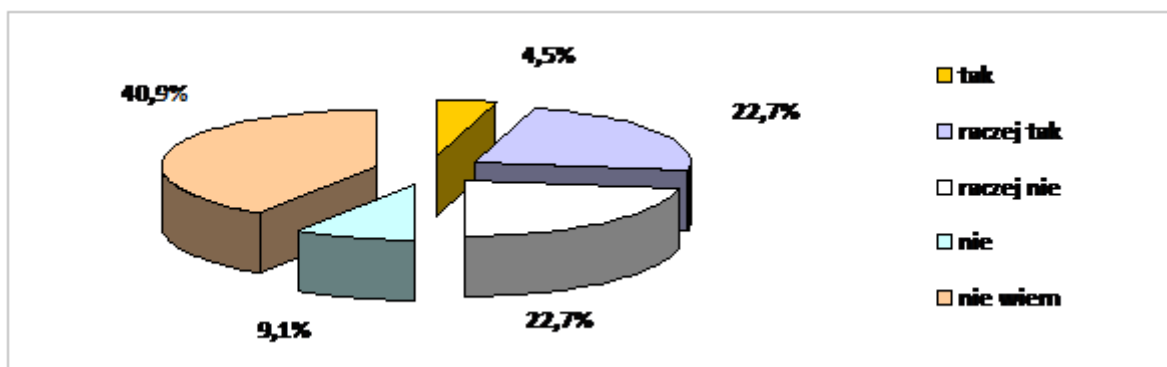

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według 40,9% ankietowanych pomoc dla ofiar przemocy jest wystarczająca lub raczej wystarczająca. Przeciwnego zdania było 31,8% badanych, a 27,3% respondentów nie było w stanie ocenić oferty wsparcia udzielanego ofiarom przemocy. Ponad 36% badanych odpowiedziało, że działania wobec sprawców przemocy są wystarczające lub raczej wystarczające. Przeciwną opinię wyraziło 22,7% respondentów. Jednak aż 40,9% ankietowanych nie było w stanie zająć jednoznacznego stanowiska w tej kwestii.

Uczestników badania zapytano także o postrzeganie przemocy jako problemu społecznego. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

Wykres 12 . Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy?

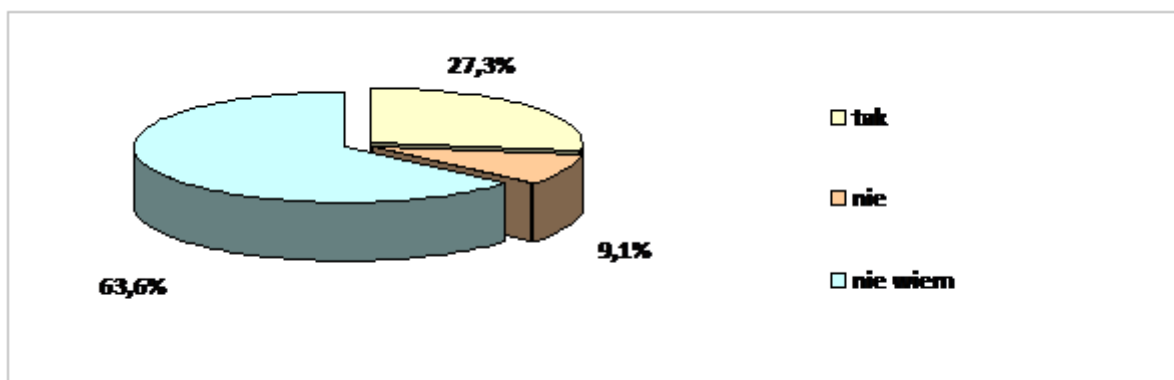

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Ponad 27% respondentów stwierdziło, że przemoc w rodzinie jest lub raczej jest ważnym problemem społecznym na terenie gminy. Zdanie przeciwne wyraziło ponad 36% ankietowanych. Jednocześnie 40,9% nie było w stanie rozstrzygnąć tej kwestii.

Uczestnicy badania mieli duże trudności z odpowiedzią na pytanie o ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy, co ilustruje wykres zamieszczony poniżej.

Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?

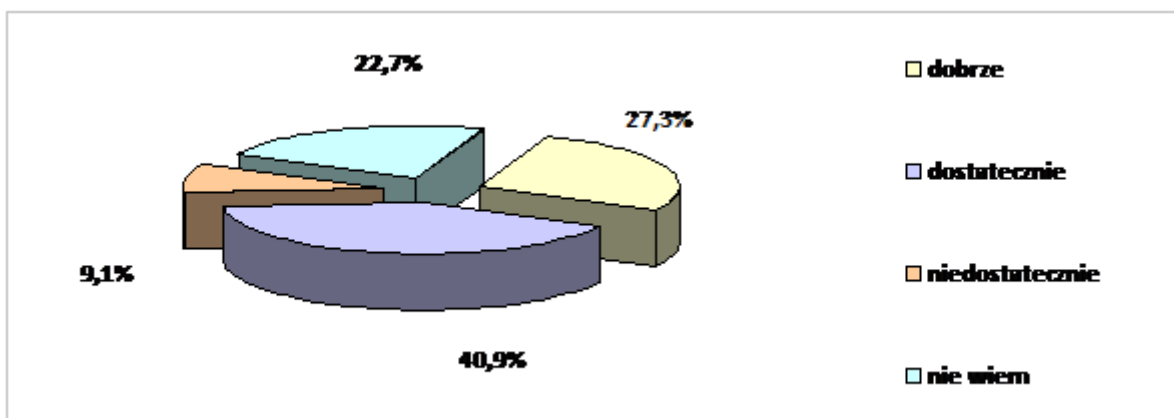

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Aż 63,6% respondentów wybrało odpowiedź „nie wiem”. Według 27,2% badanych przemoc w rodzinie może się nasilać, a 9,1% było przeciwnego zdania.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym ocenić działania profilaktyczne podejmowane w gminie w związku z problemem przemocy w rodzinie. Według 40,9% ankietowanych są one dostateczne, a kolejne 27,3% badanych przyznało, że są dobre. 9,1% pytanych oceniło je negatywnie, ale prawie 23% nie potrafiło tych działań ocenić. Uzyskane opinie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestników badania poproszono także o wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w gminie w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie. Respondenci zwracali przede wszystkim uwagę na konieczność prowadzenia działań edukacyjnych i uświadamiających, czym jest przemoc domowa. Za równie ważne uznano informowanie o formach pomocy i instytucjach pomocowych. Ankietowani szczególnie nacisk położyli na niezwłoczne zapewnienie ofiarom niezbędnej pomocy, w tym psychologicznej i prawnej. Podkreślono konieczność monitorowania i kontroli funkcjonowania rodzin, w których takie problemy miały miejsce oraz przeprowadzania ankiet i wywiadów. Postulowano zintensyfikowanie działań Policji i służb („Niebieska Karta”) oraz wprowadzenie istotnych ograniczeń w dostępności alkoholu. Odnotowano także głosy, iż nie ma potrzeby prowadzenia takich działań w gminie.

4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Informacje, które pomogły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań i zjawisk patologicznych uzyskano, poddając analizie ankietę wypełnioną w placówce oświatowej funkcjonującej na terenie gminy.

Do szkoły biorącej udział w niniejszym badaniu ankietowym uczęszczało w roku szkolnym 2019/2020 ogółem 204 uczniów. Zatrudniano tam w tym czasie 24 nauczycieli.

Na podstawie przedłożonej ankiety można stwierdzić, iż placówka zatrudnia pedagoga, logopedę i doradcę zawodowego. Uczniowie mają dostęp do sali gimnastycznej i boiska sportowego, a także do Internetu. W szkole prowadzone jest dożywianie uczniów; bezpłatne posiłki spożywało w sumie 78 dzieci. W placówce nie utworzono klas integracyjnych. Uczniowie mają zapewnioną opiekę w ramach zajęć świetlicowych, oraz nauczanie indywidualne. Szkoła oferuje zajęcia przeznaczone dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wymieniono wśród nich zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, psychoterapeutyczne, socjoterapeutyczne oraz rewalidacyjne.

Poniżej zamieszczono tabelę przedstawiającą dane dotyczące ujawnionych w szkole przypadków zachowań negatywnych i zjawisk patologicznych.

Tabela 15. Negatywne zachowania oraz zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w roku szkolnym 2019/2020

rodzaj negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych	liczba ujawnionych przypadków
palenie papierosów	4
sięganie po alkohol	-
sięganie po narkotyki	-
niszczenie mienia szkolnego	3
kradzieże na terenie szkoły	-
dyskryminacja w grupie rówieśniczej	10
udział w grupach negatywnych	-
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	5
autoagresja	2

ucieczki z domu	-
przestępczość ujawniona	-
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	-

Dane z badania ankietowego przeprowadzonego w placówce oświatowej gminy.

Do najczęściej obserwowanych wśród uczniów zachowań negatywnych należały: dyskryminacja oraz agresja i przemoc w grupie rówieśniczej, palenie papierosów, niszczenie mienia szkolnego oraz autoagresja. Przedstawiciel dyrekcji ankietowanej szkoły nie był w stanie jednoznacznie stwierdzić, czy w analizowanym okresie miał miejsce wzrost uzależnień behawioralnych wśród uczniów.

Przedstawiciel placówki oświatowej wskazywał również najczęstsze problemy rodzin w pytaniu zamkniętym, gdzie należało podać liczbę ujawnionych przypadków danego zjawiska. Pozyskane dane liczbowe zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 16. Dysfunkcje i patologie stwierdzone w rodzinach uczniów w roku szkolnym 2019/2020

dysfunkcje i patologie rodziny	liczba ujawnionych przypadków
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	1
zaniedbanie	1
uzależnienia (alkoholizm, narkomania)	2
przemoc w rodzinie	3
wykorzystywanie seksualne dzieci	–
przestępczość	–

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w placówce oświatowej gminy.

W środowisku rodzinnym uczniów stwierdzono przypadki przemocy w rodzinie, uzależnień, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz zaniedbania. Pytanie, czy w ostatnich trzech latach wzrosła liczba przypadków dysfunkcji i zjawisk patologicznych w rodzinach uczniów pozostało nierozstrzygnięte.

Współpraca placówki oświatowej z instytucjami i organizacjami przybiera różne formy, w zależności od potrzeb. Do podmiotów, z którymi szkoły najczęściej współpracują, uczestnicy badania zaliczyli: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Siemiatyczach, Policję, Hufiec Pracy.

Pomoc, jaką szkoła oferuje dzieciom z rodzin ubogich, polega przede wszystkim na zapewnieniu bezpłatnego dożywiania w formie obiadów. Ponadto dzieci z rodzin ubogich mogą liczyć na konkretną pomoc finansową; organizowane są zbiórki w przypadku zdarzeń losowych.

Pomoc, jaką szkoła oferuje dzieciom z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemami uzależnień, przemocy w rodzinie, przebiega we współpracy z instytucjami pomocowymi. Umożliwiany jest kontakt i konsultacje ze specjalistą – psychologiem, zapewniana jest informacja o dostępnych formach pomocy i kierowanie do odpowiednich instytucji pomocowych, jak Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach. W szkole dzieci mogą również korzystać z porad i wsparcia wychowawcy i pedagoga szkolnego.

4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 47 uczniów z terenu gminy, z czego 59% stanowiły kobiety, a 41% mężczyźni. W pierwszej kolejności uczniowie mieli za zadanie wybrać zachowania, które ich zdaniem są przejawem przemocy. Uzyskane wyniki zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 17. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych

rodzaj zachowań	liczba wskazań	odsetek wskazań %
popychanie	29	61,7%
uderzanie	43	91,4%
kopanie	39	82,9%
duszenie	41	87,2%
szarpanie	38	80,8%

przypalanie ciała	42	89,3%
policzkowanie	39	82,9%
szantaż	17	36,1%
ośmieszanie	22	44,6%
grożenie	32	68,0%
nadmierna krytyka	16	34,0%
szkalowanie w Internecie	36	76,5%
nękanie sms-mi	37	78,2%

Dane z badania środowiska uczniowskiego.

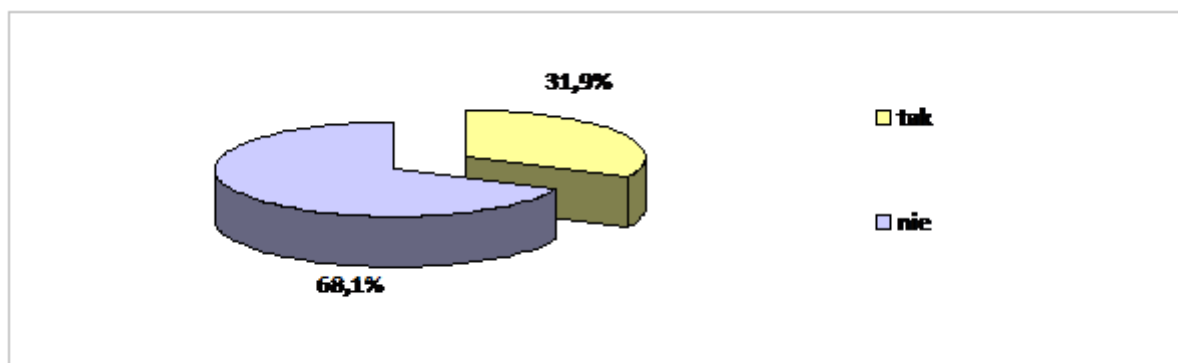
Żadne z 13 możliwych do wyboru zachowań przemocowych nie zostało wskazane przez wszystkich ankietowanych uczniów. Wśród najliczniej wskazywanych zachowań, które uczniowie uznali za przejaw przemocy, znalazły się: uderzanie (91,4% uczniów), przypalanie ciała (89,3%), duszenie (87,2%), kopanie, policzkowanie (po 82,9%). Najmniejszy odsetek wskazań dotyczył nadmiernej krytyki (34,0%) i szantażu (36,1%).

Kolejnym zagadnieniem poddanym ocenie respondentów była kwestia doświadczania przemocy ze strony rówieśników oraz w środowisku rodzinnym. Większość (68,1%) uczniów przyznało, że nie doświadczyło przemocy ze strony rówieśników, zaś 31,9% respondentów odpowiedziało na to pytanie twierdząco.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż występowanie zjawiska przemocy w domu rodzinnym potwierdziło aż 21,3% uczniów uczestniczących w badaniu ankietowym.

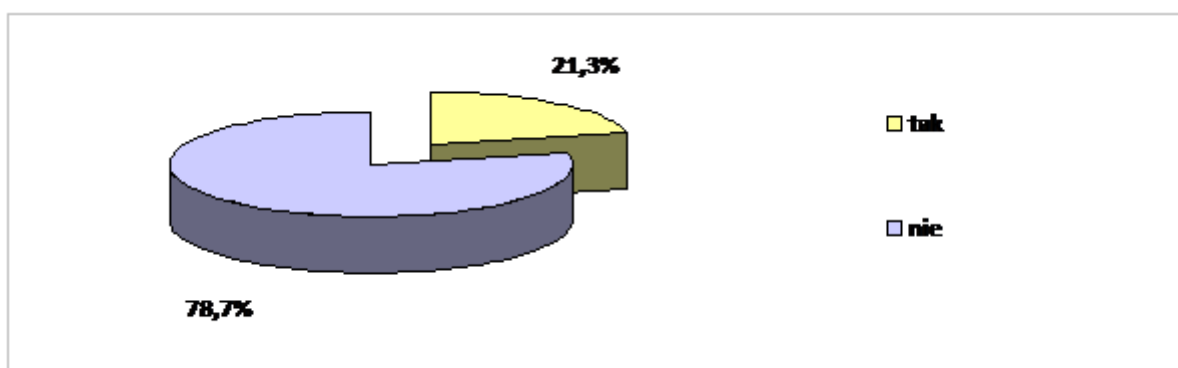
Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 15. Czy doznałeś/doznałaś kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy ze strony rówieśników?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Wykres 16. Czy doznałeś/doznałaś kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy w swojej rodzinie?

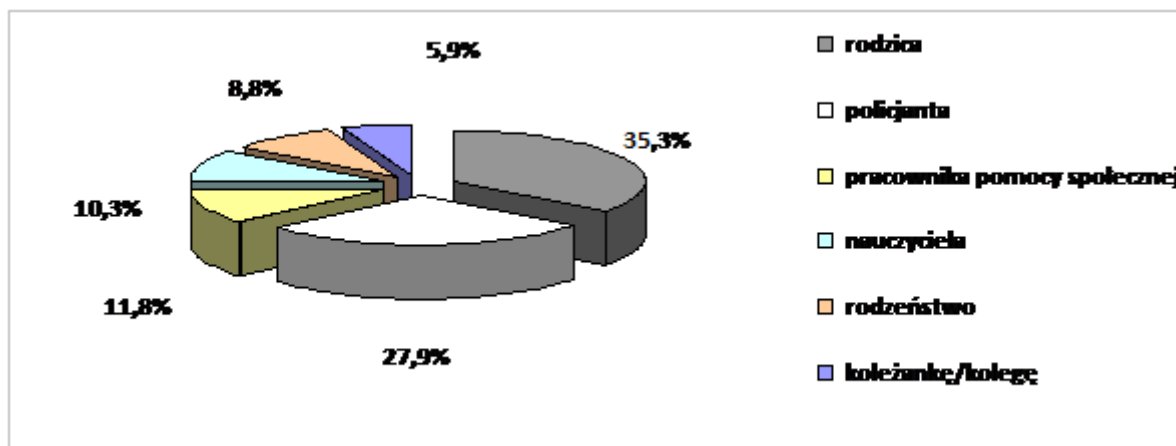

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

W następnym pytaniu sondowano uczniów, czy słyszeli o przypadkach przemocy w rodzinach swoich znajomych. Większość z nich (57,4%) słyszała o występowaniu przemocy w domach osób im znanych. Pozostali zadeklarowali, że nie wiedzą o przypadkach przemocy w domach osób z ich otoczenia.

Na pytanie: „Czy uważasz, że będąc świadkiem lub ofiarą przemocy lub przemocy w rodzinie, należy kogoś o tym poinformować?”, zdecydowana większość (80,8%) odpowiedziała twierdząco. Uczestnicy badania zadeklarowali, że najczęściej swoją wiedzę o przemocy podzieliliby się z rodzicem, policjantem, pracownikiem pomocy społecznej oraz rodzeństwem. W dalszej kolejności wymieniono nauczyciela, koleżankę lub kolegę. Rozkład odpowiedzi w tym zakresie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 17. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Na pytanie: „Czy uważasz, że należy prowadzić akcje i kampanie informacyjne na temat przemocy w rodzinie?”, zdecydowana większość (89,3%) badanych odpowiedziała twierdząco. Jednocześnie ponad 10% ankietowanych uważa prowadzenie takich działań za bezzasadne.

Kolejna kwestia dotyczyła uczestnictwa uczniów w zajęciach poświęconych problemom przemocy w rodzinie. Prawie 43% ankietowanych twierdzi, że nigdy nie uczestniczyło w zajęciach związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. Udział w takich zajęciach potwierdziło 57,5% badanych.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące obaw o możliwość doświadczenia przemocy mniej niż połowa badanych (42,5%) zadeklarowała, że nie ma takich obaw. Wśród uczniów obawiających się przemocy najwięcej ankietowanych (36,1%) wskazało na przemoc rówieśniczą, ale niepokój powinien budzić fakt, iż ponad 21% badanych ujawniło, że obawia się przemocy w rodzinie.

5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM

W celu zapewnienia bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom, zgodnie z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, została wprowadzona procedura postępowania w sytuacji konieczności odebrania dziecka z rodziny w razie stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia. Procedura ma zastosowanie w sytuacji stwierdzenia faktu bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej w trakcie wykonywania przez niego obowiązków służbowych.

Pracownik socjalny jest zobowiązany do interwencji także w przypadku powzięcia informacji o fakcie przemocy z innego źródła, np. z informacji innych osób. Może to być również powiadomienie złożone przez Policję w godzinach pracy ośrodka pomocy społecznej. Celem interwencyjnego zabezpieczenia dziecka jest zapobieżenie negatywnym skutkom wynikającym ze stwierdzonego stanu zagrożenia zdrowia lub życia dziecka przebywającego w rodzinie. Pracownik socjalny zobowiązany jest powiadomić rodzica lub opiekuna prawnego o możliwości złożenia zażalenia na odebranie dziecka.

W przypadku podjęcia przez pracownika socjalnego wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką decyzji o odebraniu dziecka i umieszczeniu go u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej, zostaje wypełnione oświadczenie o powierzeniu dziecka przez pracownika socjalnego.

6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

Analiza SWOT służy identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, a jej przedmiotem stały się obszary zdefiniowane hasłowo: **rodzina, dzieci, młodzież; uzależnienia i przemoc w rodzinie; kapitał społeczny i ludzki.**

RODZINA, DZIECI, MŁODZIEŻ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ·prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin ·efektywna praca socjalna ·analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie ·zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia ·koordynowanie działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież w gminie ·rozwijanie opieki przedszkolnej w gminie ·prowadzenie działań mających na celu podniesienie poziomu nauczania w gminie ·dostosowywanie oferty spędzania czasu wolnego do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży ·propagowanie wśród dzieci i młodzieży idei wolontariatu ·prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> ·niepodejmowanie działań inicjujących powstawanie w gminie grup i ośrodków wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci ·brak działań na rzecz rozwijania sieci placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży ·niepodejmowanie działań na rzecz rozwoju szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego w gminie ·brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dzieci i młodzieży ·niepodejmowanie działań w celu zwiększenia dostępności opieki medycznej dla mieszkańców gminy
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ·spadająca liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminie ·dostateczne rozpoznanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży w gminie ·wystarczająca oferta opieki przedszkolnej ·odpowiednia dostępność szkół podstawowych w gminie ·zadowalający poziom nauczania w gminie ·wzrastająca liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty spędzania czasu wolnego ·wzrastająca liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży ·skuteczność udzielanej pomocy dzięki koordynacji działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież w gminie ·wzrost zainteresowania zdrowym trybem życia wśród mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> ·wzrastająca liczba rodzin wymagających specjalistycznego wsparcia ·brak grup i ośrodków wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci w gminie ·brak placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży w gminie ·brak organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci i młodzieży ·niewystarczająca dostępność opieki zdrowotnej w gminie

Analiza uwarunkowań dla obszaru *rodzina, dzieci, młodzież* wskazuje na wiele mocnych stron, którymi są głównie: efektywna praca socjalna, zapobieganie dysfunkcjom rodzin, zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia, koordynowanie działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież, dostosowywanie oferty spędzania czasu wolnego do potrzeb dzieci i młodzieży, a także propagowanie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży.

Dostrzegane mocne strony nie mogą jednak przesłonić ciężaru gatunkowego zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć. Niepokoić powinny zwłaszcza wzrastająca liczba rodzin wymagających wsparcia specjalistycznego, brak grup wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci, brak placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży w gminie, niewystarczająca dostępność opieki medycznej w gminie, brak na terenie gminy organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży

UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

mocne strony	slabe strony
<ul style="list-style-type: none"> · kierowanie osób uzależnionych i współzależnionych z gminy na leczenie odwykowe · prowadzenie działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień wśród rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych · diagnozowanie kwestii inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży · pozyskiwanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi, współzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie · prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród uczniów · podejmowanie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie · prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie · zapewnianie miejsc w ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie · kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych · tworzenie zespołów interdyscyplinarnych 	<ul style="list-style-type: none"> · brak działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień na terenie gminy · brak działań inicjujących powstawanie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla uzależnionych i współzależnionych · nieprowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych · brak współpracy z organizacjami pozarządowymi funkcjonującymi w obszarze uzależnień i w obszarze przeciwdziałania przemocy
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> · wzrastająca liczba rodzin mogących skorzystać ze wsparcia psychospołecznego i prawnego · rosnąca liczba osób uzależnionych i współzależnionych objętych leczeniem odwykowym · coraz większa świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych co do zagrożeń uzależnieniami · coraz większa świadomość dzieci i młodzieży co do zagrożeń uzależnieniami · zwiększająca się ilość kadry pracującej z osobami uzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie · zmniejszająca się skala zjawiska nielegalności sprzedaży napojów alkoholowych w gminie · zaprogramowane działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie · niezwiększająca się w gminie liczba rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia · zwiększająca się liczba rodzin z gminy objętych poradnictwem i wsparciem z powodu przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> · brak organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie · brak grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współzależnionych · rosnąca liczba osób w gminie, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych · zwiększająca się liczba osób wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych

Analiza uwarunkowań dla obszaru *uzależnienia i przemoc w rodzinie* wskazuje na mocne strony takie, jak: prowadzenie działań profilaktycznych oraz edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień, kierowanie osób uzależnionych na leczenie odwykowe, prowadzenie różnorodnych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zapewnienie mieszkańcom dostępu do poradnictwa i interwencji w zakresie przemocy w rodzinie, zapewnianie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych, a także wzrastająca świadomość co do zagrożeń uzależnieniami oraz programowanie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Mimo wymienionych mocnych stron i licznych szans w tym obszarze, wskazane zagrożenia (rosnąca liczba osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych, coraz większa liczba osób

wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych przy jednoczesnym braku działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień oraz wobec braku instytucji wsparcia i grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych w gminie) mogą mieć wpływ na osiągnięcie zakładanych zmian w procesie wdrażania założeń budowanej strategii.

KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ·podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej ·poprzez udział w szkoleniach i innych formach doskonalenia zawodowego ·diagnozowanie problemów społecznych w gminie ·informowanie beneficjentów pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia ·poprawianie jakości obsługi beneficjentów GOPS ·prowadzenie bazy danych o instytucjach wsparcia i organizacjach pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom gminy ·pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m. in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ·inicjowanie wolontariatu w gminie ·uświadamianie władzom gminy roli i potrzeb sektora pomocy społecznej ·przeciwdziałanie negatywnym stereotypom w postrzeganiu sektora pomocy społecznej ·podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi ·na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej ·rozwój sektora społecznego: <p>3 stowarzyszenia, 1 spółdzielnia socjalna, warsztaty terapii zajęciowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ·brak przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej ·niepodejmowanie działań inicjujących powstawanie nowych placówek pomocy społecznej ·brak współpracy z przedstawicielami kościołów
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ·niezwiększająca się liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego ·posiadanie wiedzy o dostępnych formach wsparcia przez beneficjentów systemu pomocy społecznej ·wiedza pracowników pomocy społecznej na temat instytucji wsparcia i organizacji pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom gminy ·wzrastająca liczba wolontariuszy świadczących pomoc osobom wymagającym wsparcia ·zmieniający się wizerunek sektora pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> ·niewystarczająco wykwalifikowana kadra ośrodka pomocy społecznej ·rutyna i wypalenie zawodowe wśród pracowników pomocy społecznej ·niewystarczająca wiedza na temat problemów społecznych w gminie ·wymagająca poprawy jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej ·niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej w gminie ·niedofinansowany system pomocy społecznej ·brak organizacji pozarządowych w gminie ·brak współpracy w działaniach pomocowych ze strony kościołów i związków wyznaniowych

Analiza uwarunkowań dla obszaru *kapitał społeczny i ludzki* pokazała mocne strony, którymi są głównie: podnoszenie kwalifikacji kadry pomocy społecznej, poprawa jakości obsługi beneficjentów GOPS, prowadzenie działań mających na celu pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz inicjowanie wolontariatu w gminie. Należy także podkreślić działania na rzecz zmiany postrzegania sektora pomocy, co niejednokrotnie przekłada się na efektywność działania służb pomocowych.

Jednakże mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie powinny przesłonić wagi słabych stron oraz licznych dostrzeganych zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć. Wypalenie zawodowe kadr pomocowych, niewystarczające środki umożliwiające dostosowanie liczebności i poziomu kwalifikacji kadr pomocowych

do aktualnych potrzeb, trudności w pozyskiwaniu środków na programy społeczne, brak organizacji pozarządowych to istotne kwestie rzutujące na kształt programu działań w tym obszarze.

III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE

Wyniki diagnozy problemów przemocy w rodzinie na terenie gminy, opartej na analizie źródeł zastanych, danych z badań ankietowych oraz analizie SWOT, pozwoliły na opracowanie założeń Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Dziadkowice na lata 2021-2025. Zostały one przedstawione w formie celu głównego, celów operacyjnych i kierunków działań, których realizacja powinna przyczynić się do zminimalizowania zjawiska przemocy w rodzinie, jak i zapobiegania temu zjawisku w przyszłości.

1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Cel główny, wyznaczony w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Dziadkowice na lata 2021-2025, jest następujący:

**Zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie na terenie gminy,
wspieranie i ochrona ofiar oraz skuteczne oddziaływanie
na sprawców przemocy w rodzinie.**

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją wyznaczonych i przedstawionych poniżej celów operacyjnych oraz działań.

2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA

CEL OPERACYJNY 1.: Wspieranie rodzin doświadczających przemocy lub zagrożonych przemocą.				
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Pomoc finansowa i rzeczowa oraz specjalistyczne poradnictwo dla rodzin dotkniętych przemocą.	2021-2025	GOPS	-liczba rodzin, którym udzielono wsparcia -rodzaj wsparcia -liczba porad	-wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego i psychologicznego rodzin doświadczających przemocy
Praca socjalna z rodzinami, w których występuje przemoc.	2021-2025	GOPS	-liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w postaci pracy socjalnej	-poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin -zmniejszenie liczby rodzin, w których wielokrotnie interweniowano z powodu przemocy domowej -włączenie społeczne rodzin izolujących się i izolowanych
Poszerzenie dostępu do pomocy terapeutycznej i prawnej dla osób i rodzin dotkniętych przemocą.	2021-2025	GOPS, GKRPA, ZI, NGO-s	-liczba rodzin, którym udzielono wsparcia -liczba i rodzaj porad	-wzmocnienie rodzin doświadczających przemocy
Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.	w razie zaistnienia konieczności	GOPS, PCPR, NGO-s	-liczba osób, którym udzielono wsparcia	-zapobieganie eskalacji przemocy w rodzinie -zapewnienie komfortu socjalnego i psychologicznego osobom i rodzinom dotkniętym przemocą
Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, Policja, placówki ochrony zdrowia, NGO-s, Kościoły	-liczba rodzin, którym udzielono wsparcia -liczba i rodzaj porad -liczba podjętych interwencji	-zapewnienie bezpieczeństwa rodzinie -wzmocnienie kondycji rodzin doświadczających przemocy -wzmocnienie rodzin narażonych na przemoc -ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie
Prowadzenie rozmów	2021-2025	GKRPA, ZI, GOPS	-liczba przeprowadzonych	-zmniejszenie poziomu

i kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.			rozmów ze sprawcami przemocy -liczba sprawców przemocy skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	zagrożenia przemocą domową -zmiana zachowań sprawców przemocy
Pomoc sprawcom przemocy w powrocie do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie po zakończonym procesie działań resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych.	2021-2025	GOPS, GKRPA, ZI, Policja, SR, NGO-s, Kościoły, społeczność lokalna	-liczba i rodzaj podjętych działań	-zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową -poprawa relacji w rodzinach doświadczających przemocy
CEL OPERACYJNY 2.: Prowadzenie na terenie gminy działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych mających na celu eliminowanie zjawiska przemocy w rodzinie.				
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Upowszechnianie informacji o instytucjach i organizacjach świadczących pomoc ofiarom agresji i przemocy w rodzinie.	2021-2025	GOPS, GKRPA, ZI, palcówki oświatowe, świetlice, Policja, NGO-s, Kościoły	-liczba i rodzaj podjętych działań	-poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom
Zwiększanie motywacji do zmian w zakresie funkcjonowania psychologicznego, rodzinnego i społecznego mieszkańców gminy, a w szczególności członków rodzin, w których występuje przemoc i zagrożonych przemocą.	2021-2025	GOPS, GKRPA, ZI, palcówki oświatowe, świetlice, PPP, NGO-s, Kościoły, społeczność lokalna	-liczba i rodzaj podjętych działań -liczba osób objętych działaniami	-wzrost świadomości i kompetencji społecznych mieszkańców -niwelowanie niekorzystnych zjawisk z życia społecznego i rodzinnego -poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Prowadzenie pogadań, prelekcji na temat przemocy w rodzinie.	2021-2025	GKRPA, ZI, GOPS, palcówki oświatowe, świetlice, PPP, NGO-s	-liczba i rodzaj pogadań i prelekcji -liczba uczestników	-podniesienie umiejętności zapobiegania problemom dotyczącym rodzinę -zmiana świadomości społecznej

Przeprowadzanie akcji profilaktycznych, organizowanie imprez kulturalnych i sportowych z uwzględnieniem kwestii przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	UG, RG, GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, świetlice, jednostki sportowo-rekreacyjne, PPP, NGO-s, Kościoły, społeczność lokalna	-liczba i rodzaj podjętych działań -liczba uczestników	-zmiana nastawień do problemu przemocy w rodzinie -zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy rodzinie -umocnienie prawidłowego modelu rodziny
Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny i promowanie potrzeby zachowania odpowiednich relacji wśród jej członków.	2021-2025	GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, świetlice, jednostki sportowo-rekreacyjne, PPP, NGO-s, Kościoły, społeczność lokalna	-liczba i rodzaj podjętych działań -liczba uczestników	-wzmocnienie rodzin -eliminowanie zjawisk zakłócających prawidłowe funkcjonowanie rodzin -przywracanie właściwych relacji w rodzinie
Podejmowanie działań zmierzających do rozładowania stresu i agresji w środowisku dzieci i młodzieży poprzez sport i uczestnictwo w kulturze.	2021-2025	UG, RG, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne, NGOs, Kościoły, społeczność lokalna	-liczba i rodzaj podjętych działań -liczba uczestników	-wyzwalanie pozytywnych emocji -integrowanie środowiska dzieci i młodzieży oraz społeczności lokalnej -poprawa bezpieczeństwa mieszkańców

CEL OPERACYJNY 3.: Doskonalenie kompetencji kadr samorządowych i organizacji pozarządowych w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Doskonalenie kompetencji zawodowych pracowników pomocy społecznej w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą.	2021-2025	GOPS, GKRPA, ZI PCPR, Policja, placówki ochrony zdrowia, SR, PR	-liczba i rodzaj odbytych szkoleń -liczba pracowników doskonalących kwalifikacje	-podwyższenie kompetencji służb społecznych -poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom -zwiększenie skuteczności podejmowanych działań pomocowych -poszerzenie zakresu i form wsparcia adresowanego do rodzin doświadczających przemocy domowej i zagrożonych przemocą

				-poprawa funkcjonowania rodzin objętych wsparciem
Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	UG, GKRPA, GOPS, placówki oświatowe, Policja, SR inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI	-liczba spotkań ZI -liczba grup roboczych -liczba i rodzaj podjętych działań -liczba rodzin	-poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom -poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Organizowanie szkoleń i warsztatów dla nauczycieli na temat przemocy w środowisku szkolnym i rodzinnym uczniów.	2021-2025	UG, placówki oświatowe, GKRPA, ZI, PPP	-liczba i rodzaj szkoleń -liczba uczestników	-podwyższenie wiedzy nauczycieli w zakresie rozpoznawania i przeciwdziałania przemocy -podwyższenie kompetencji kadr pedagogicznych w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą. -eliminowanie zachowań agresywnych w środowisku uczniowskim -wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa osób i rodzin doświadczających przemocę
Wspieranie organizacji pozarządowych w podejmowanych działaniach o charakterze profilaktycznym oraz mającym na celu zapobieganie problemom uzależnień i przemocy w rodzinie.	2021-2025	UG, GKRPA, GOPS, ZI placówki oświatowe, Policja, NGOs, społeczność lokalna	-liczba i rodzaj podjętych działań -liczba podmiotów objętych wsparciem	-podniesienie skuteczności ochrony ofiar przemocy -zapobieganie eskalacji przemocy w danej rodzinie -zapewnienie komfortu socjalnego i psychologicznego osobom i rodzinom dotkniętym przemocą
Monitorowanie i kontrolowanie problemów agresji i przemocy występujących w gminie.	2021-2025	UG, ZI, GOPS, placówki oświatowe, Policja, Sąd Rejonowy, PCPR, PPP, placówki ochrony zdrowia	-liczba i rodzaj przestępstw popełnionych na terenie gminy -liczba i rodzaj wykroczeń na	-zmniejszenie liczby osób i rodzin doświadczających przemocy -wzmacnianie

			terenie gminy -liczba Niebieskich Kart -liczba osób objętych dozorem i nadzorem kuratorskim	bezpieczeństwa psychologicznego rodzin doświadczających przemocy
CEL OPERACYJNY 4: Współpraca podmiotów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy.				
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	UG, GKRPA, GOPS, ZI, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice, NGO-s, Kościoły, społeczność lokalna	-liczba i rodzaj podjętych działań -liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie	-poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom -poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin -zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą
Integrowanie działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w gminie poprzez stałą współpracę podmiotów działających na terenie gminy i podmiotów spoza gminy wspierających mieszkańców.	2021-2025	UG, RG, GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice, Policja, SR, PR, PCPR, PPP, NGOs, Kościoły	-liczba i rodzaj podjętych działań -liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie	-poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom -poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin -zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą
Poszerzanie współpracy podmiotów w zakresie wzmacniania kondycji rodzin zamieszkujących w gminie i eliminowania niekorzystnych zjawisk mających wpływ na komfort i jakość ich życia.	2021-2025	UG, RG, GKRPA, ZI, GOPS, placówki oświatowe, NGOs, Kościoły	-liczba i rodzaj podjętych działań	-poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin -utrwalenie w świadomości społecznej wzorca rodziny prawidłowo wypełniającej przypisane jej funkcje i wolnej od zachowań patologicznych
Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy.	2021-2025	UG, RG, GKRPA, ZI, GOPS, Policja, PR, SR	-liczba i rodzaj podjętych działań	-poprawa komfortu i warunków życia mieszkańców gminy

Legenda

UG – Urząd Gminy

RG – Rada Gminy

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

SR – Sąd Rejonowy

PR – Prokuratura Rejonowa

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

NGOs – organizacje pozarządowe

IV REALIZACJA PROGRAMU

1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY

Koordynatorem programu będzie Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Dziadkowice. Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: Urząd Gminy, Rada Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, placówki wychowania przedszkolnego, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.

Partnerami w realizacji działań są: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Siemiatyczach, Powiatowy Urząd Pracy w Siemiatyczach, ośrodki leczenia uzależnień, specjaliści, placówki ochrony zdrowia, ośrodki wsparcia, grupy samopomocowe, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościoły, społeczność lokalna.

2. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring programu, polegający na gromadzeniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych działań, będzie prowadzony przez Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dziadkowicach – koordynatora programu, przy udziale członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz przedstawicieli służb, które w zakresie swoich kompetencji realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Celem monitoringu będzie badanie, czy realizacja działań przebiega bez zakłóceń. Monitoring realizacji programu umożliwi:

- systematyczną obserwację działań programu,
- weryfikację zgodności założonych celów z osiąganymi efektami,
- ocenę zaangażowania jednostek w realizację działań.

Do monitoringu wykorzystane zostaną wskaźniki realizacji działań wyznaczonych w ramach poszczególnych celów programu. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań. Natomiast ewaluacja programu będzie dotyczyła zarówno liczby prowadzonych działań, jak i ich jakości. Celem ewaluacji będzie ocena efektywności programu poprzez gromadzenie, analizę i interpretację danych. Z prowadzonego monitoringu i ewaluacji zostanie przygotowany zbiorczy raport (sprawozdanie), który zostanie przedstawiony Radzie Gminy na sesji do końca marca każdego roku.

3. FINANSOWANIE

Działania podejmowane w ramach realizacji Programu, związane z osiągnięciem wyznaczonych celów, finansowane będą ze środków własnych Samorządu Gminy. Przewiduje się również współudział w finansowaniu ww. działań ze środków budżetu państwa.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy - 3

Tabela 2. Policyjne statystyki procedury "Niebieskiej Karty" za rok 2019 - 4

Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2017-2019 - 10

Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2017-2019 - 11

Tabela 5. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w gminie -12

Tabela 6. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2017-2019 -13

Tabela 7. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2017-2019 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie -13

Tabela 8. Działalność GKRPA w latach 2017-2019 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie -14

Tabela 9. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Dziadkowice w latach 2017-2019 -15

Tabela 10. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u w latach 2017-2019 -16

Tabela 11. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu lub narkomanii w latach 2017-2019 - 17

Tabela 12. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie spoza gminy - 18

Tabela 13. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady -21

Tabela 14. Parafie na terenie gminy -22

Tabela 15. Negatywne zachowania oraz zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w roku szkolnym 2019-2020 -30

Tabela 16. Dysfunkcje i patologie stwierdzone w rodzinach uczniów w roku szkolnym 2019/2020 -31

Tabela 17. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych - 32

Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci - 9

Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku -9

Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie? - 24

Wykres 4. Jakie Pani/Pana zdaniem czynniki mogą mieć wpływ w postępowanie sprawców przemocy w rodzinie? - 25

Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie? -25

Wykres 6. czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał? - 26

Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie? - 26

Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie? - 27

Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie? - 27

Wykres 10. czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca? -27

Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające? -27

Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy? -28

Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy ? -28

Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie? - 29

Wykres 15. Czy doznałaś/dozniełeś kiedykolwiek jakiejś formy przemocy ze strony rówieśników? - 33

Wykres 16. Czy doznałaś/dozniełeś kiedykolwiek jakiejś formy przemocy w swojej rodzinie? - 33

Wykres 17. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie? -34